

Praktikantrappport

Mid Sweden European Office

Melker Pettersson Loberg

2016-06-01

Migrationspolitiken inom den Europeiska Unionen

En övergripande sammanfattning av den europeiska migrationspolitiken och dess regionala kopplingar

Mid Sweden European Office är Jämtland Härjedalens och Västernorrlands gemensamma representation i Bryssel. Kontoret drivs som ett samarbete mellan Region Jämtland Härjedalen, Landstinget Västernorrland, Kommunförbundet Västernorrland och Länsstyrelsen Västernorrland.

Representationens uppdrag är att ta tillvara och att påverka de möjligheter till hållbar regional utveckling i Jämtland Härjedalen och Västernorrland som följer av Sveriges medlemskap i EU.

Representationen bevakar och påverkar aktuella EU-politikområden av regional betydelse samt informerar och ger råd om EU till regionala aktörer. Verksamhetens närmare inriktning läggs fast av Ägarrådet i årliga verksamhetsdirektiv.

Varje vår och höst tar representationen emot en eller två praktikanter. De stödjer verksamheten men har också i uppgift att fördjupa sig inom ett prioriterat område – ett arbete som oftast resulterar i en rapport.

Mid Sweden European Office

Avenue Palmerston 3, B-1000, Brussels

Tel: +32 2 235 02 31

E-mail: mseo@lvn.se

Hemsida: www.midsweden.se

Sammanfattning

Den europeiska migrationspolitiken har under det senaste året seglat upp som en av unionens mest akuta och svårlösta utmaningar i skuggan av tragedierna på Medelhavet och de stora flyktingströmmarna från konflikterna i Nordafrika, Syrien och Irak. Ett intensivt politiskt arbete har därför inletts för att dels hantera akuta problem inom flyktingmottagandet, dels adressera strukturella utmaningar för det kortsiktiga mottagandet och integrationen av nyanlända. Under mitten av 2015 lanserade kommissionen den nya *Europeiska Agendan för Migration*, som innehöll ett flertal förslag på lag- och regelförändringar som under slutet av 2015 och under våren 2016 förhandlas av parlamentet och rådet. Kommissionen föreslog bland annat att utöka sjöräddningsoperationerna på Medelhavet för att kunna rädda fler liv vid gränsövergångarna, utöka Europols befogenheter samt kapacitet att bekämpa människosmuggling vid unionens yttre gränser och stödja mottagningsländerna i deras arbete med registrering och identifiering av nyanlända. Därutöver initierades förslag om att omfördela ansvaret för asylbehandlingar mellan medlemsstaterna i syfte att minska överbelastningen i medlemsstaternas mottagningsystem och utöka samarbetet med tredjeländer för att motverka migrationens grundorsaker samt underlätta återvändande. Slutligen lade kommissionen fram förslag om att skapa fler lagliga vägar till Europa för högutbildad arbetskraft, genom förändringar av visumreglerna och en reformering av det så kallade *blåkortsinitiativet* – vilket är tänkt att fungera som en europeisk motsvarighet till USAs *Green Card*.

Flera av de föreslagna förändringarna avser också att reformera regelverket för det så kallade gemensamma europeiska asylsystemet som utvecklades för att främja en enhetlig, effektiv och human asylprocess mellan unionens medlemsstater. Systemet reglerar genom ett antal direktiv och förordningar hur mottagandet av asylsökande ska fungera och innehåller blanda annat regler om hur rättigheter och materiella behov ska tillgodoses, vilket land som ska ansvara för asylprocessen, hur registrering och identifiering ska ske samt vilka som kvalificerar sig som flyktingar. För Sverige skulle vissa av dessa reformer innebära viktiga implikationer vid ett eventuellt antagande, särskilt de initiativ som rör omfördelningar av asylansvaret mellan medlemsländerna. Sverige har ur ett europeiskt perspektiv haft ett mer ambitiöst mottagande än flertalet övriga länder, både sett till antalet beviljade asylansökningar i absoluta tal och

per capita - men också med avseende på arbetet för integration. I den integrationsutvärdering som publicerades av MIPEX år 2014 rankas Sverige högst av samtliga utvärderade länder. I motiveringen bakom resultatet nämns ett antal nyckelfaktorer. Sverige anses bland annat arbeta mer aktivt med inkludering av nyanlända ur ett ekonomiskt, socialt och demokratiskt perspektiv än många andra europeiska länder. Vidare nämns att Sverige i större utsträckning utvärderar och vid behov reformerar integrationsrelaterade strategier och program på en tydligt evidensbaserad grund, vilket ökar effektiviteten och undviker att integrationsarbetet influeras av populistiska infall. Utvärderingen lyfter även fram ett antal policyrekommendationer, som något förenklat kan sammanfattas som att Sverige bör expandera tillgängligheten och effektiviteten i flera av de system som redan finns på plats men som inte nyttjas eller presterar tillräckligt väl. Exempel är bland annat SFI-utbildningarna och arbetet med att validera utländsk kompetens.

Den Europeiska Unionen har en rad finansieringsverktyg till sitt förfogande för att uppnå sina målsättningar och prioriteringar på migrationsområdet i medlemsstaterna. Denna finansiering utgör den mest handfasta kopplingen mellan den europeiska migrationspolitiken och det regionala planet. De viktigaste fonderna för migrationsområdet under perioden 2014-2020 är den Europeiska Socialfonden (ESF), som fokuserar på sysselsättningsökande insatser, Asyl- och Migrationsfonden (AMIF), vars huvudområde är genomförandet av den gemensamma migrations- och asylpolitiken och slutligen Fonden för EU-bistånd till de sämst ställda (FEAD) vars målsättning är att minska fattigdom och social utslagning.

Utöver de förslag som redan har presenterats av kommissionen väntas ett flertal nya initiativ att inledas under sommaren – bland annat nya lagförslag om legal migration samt ytterligare förändringar av det gemensamma asylsystemet. Flera regelverk, strategier och finansieringsinstrument utformades innan migrationskrisen inleddes, vilket innebär att behovet av nya initiativ och reformer är fortsatt stort. Så länge kriserna i omvärlden fortgår kommer nödvändigheten av flyktningmottagandet att kvarstå – och unionen har därför även fortsatt ett viktigt arbete framför sig.

Innehåll

Begrepp och förkortningar	6
Introduktion	7
Bakgrund	8
En kort blick tillbaka	8
Mottagandet och integrationen i Sverige.....	8
MIPEX policyrekommendationer år 2014.....	10
Det Gemensamma Europeiska Asylsystemet	12
Framväxten av ett gemensamt asylsystem	12
En enhetlig asylprocess	13
Den Europeiska Migrationspolitiken 2014-2020	16
En Europeisk Agenda för Migration	16
Kortsiktiga prioriteringar – akuta åtgärder efter 2015	16
Långsiktiga prioriteringar – strukturella reformbehov	18
Finansieringsverktyg 2014-2020	22
Den Europeiska Socialfonden (ESF).....	22
Regional handlingsplan 2014-2020	23
Prioriterade programområden för Mellersta Norrland.....	23
Exempel på beviljade projekt inom ESF	24
Asylum, Migration and Integration Fund (AMIF)	25
Nationell handlingsplan och prioriteringar 2014-2020.....	25
Exempel på beviljade projekt inom AMIF	26
Fonden för EU-bistånd till de sämst ställda (FEAD)	27
Exempel på beviljade projekt inom FEAD.....	28
Slutord och utblick framåt	29
Referenser	31

Begrepp och förkortningar

AMIF	– Asylum, Migration and Integration Fund
CEAS	– Common European Asylum System
CSDP	– Common Security and Defence Policy
DUBLIN II	– Dublinförordningens föregångare från 2003
DUBLIN III	– Nuvarande Dublinförordning från 2013
EEAS	– European External Action Service
ESF	– European Social Fund
EUROPEISK	– Avser i rapporten EU, inte världsdelen Europa
FEAD	– Fund for European Aid to the Most Deprived
FRONTEX	– <i>Frontières extérieures</i> (EU:s byrå för gränshantering)
ISF	– Internal Security Fund
JOT MARE	– Europols program mot irreguljär migration på Medelhavet
NGO	– Non-Governmental Organization
MIPEX	– Migration Integration Policy Index
UNHCR	– United Nations High Commission for Refugees

Introduktion

Året 2015 representerade en period av hård prövning för det europeiska samarbetet, med några av vår tids största migrationsströmmar till Europa som en följd av inbördeskrigen i Syrien och Irak. Krisen visade på ett tydligt sätt att det nuvarande europeiska migrationssystemet saknar den kapacitet som krävs för att effektivt och humant kunna hantera flyktingnivåer av den storleksordningen – både i termer av kortsiktigt mottagande och långsiktig integration. Ett intensivt arbete pågår nu därför inom unionen för att introducera åtgärder som kan förbättra mottagandet vid unionens yttre gränser, utöka samarbetet för omlokalisering av flyktingar både inom och utanför EU, samt rikta en större del av unionens budget mot integrationspolitiska insatser inom medlemsländerna. På den svenska sidan har regeringen under sina prioriteringar för den Europeiska Unionen under 2016 också valt att låta flykting- och migrationspolitiken stå högst upp på listan, med ett reformerat gemensamt asylsystem, inklusive permanenta och tvingande regler för omfördelning av asylsökande, ökat stöd till länder i konflikternas närområden och stärkta samarbeten med transitländer som prioriterade åtgärder.

Syftet med denna rapport är att ge en övergripande bild av det nuvarande arbetet på europeisk nivå inom migrationsområdet och de kopplingar som finns till det regionala planet. Rapporten tar sitt avstamp i Sverige med en kort historisk tillbakablick och en beskrivning av den senaste utvecklingen inom migrationsområdet under de senaste åren, följt av en redogörelse om de migrationspolitiska rekommendationer för Sverige år 2014 som framställdes av *MIPEX*. Sedan presenteras ett avsnitt om det gemensamma europeiska systemet för asyl, med en diskussion om systemets historiska framväxt, syfte och nuvarande utformning. Därefter följer ett avsnitt om kommissionens nylanserade agenda för migration och de olika finansieringsverktyg som står till unionens förfogande under den nuvarande programperioden. Slutligen följer en sammanfattande avslutning med en utblick framåt.

Bakgrund

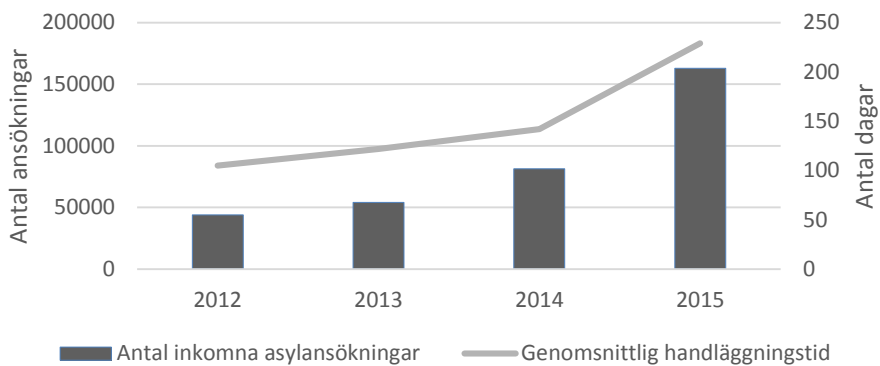
En kort blick tillbaka

Sverige har historiskt sett haft relativt höga nivåer av både in- och utvandring i jämförelse med många andra europeiska länder, men har sedan 1930-talet gått från att vara ett emigrations- till ett immigrationsland. De senaste 80 åren har med några få undantag utgjort en period av nettoimmigration, som något förenklat kan delas in i tre faser: under 1945-1960 bestod invandringen främst av flyktingar från länder sargade av världskriget, ofta från Baltikum och Östeuropa. Därefter följde 1960-1970, där invandringen främst utgjordes av arbetskraftsinvandring till industrin och den offentliga sektorn. Slutligen följde en tredje fas som inleddes under 1980-talet och fortfarande pågår fram tills idag, där migrationen främst utgörs av flyktingar från länder utanför unionen. Några exempel är flyktingarna från Somalias inbördeskrig under 90-talet, kriget i Afghanistan och Irak i början av 2000-talet samt efterverkningarna av revolutionerna i Nordafrika som inleddes kring 2010 och slutligen inbördeskrigen och IS framfart i Syrien och Irak som fortfarande pågår.

Mottagandet och integrationen i Sverige

Mottagandet i Sverige har förändrats relativt drastiskt under de senaste åren som en följd av konflikterna i Syrien och Irak, med stora utmaningar både för den kortsiktiga asylprocessen och det långsiktiga integrationsarbetet som följd (Migrationsverket, 2013). Under 2012 inkom 43 887 ansökningar till Migrationsverket, vilket ökade till 54 259 år 2013, 81 301 år 2014 och slutligen 162 877 år 2015. För den kortsiktiga asylprocessen har ökningen inneburit svårigheter för Migrationsverket att handlägga inkomna ärenden, och handläggningstiderna har ökat från 105 dagar år 2012, till 142 dagar år 2014 - samtidigt som det genomsnittliga antalet dagar för överklagande av asylbeslut uppgick till 583 dagar år 2014. Under tiden för asylprövning erbjuder Migrat-

igrationsverket asylsökande tillfälligt boende, vilket vanligtvis handlar om en boendeplats i en hyreslägenhet (asylsökande kan även ordna boendet privat). I april 2014 hade migrationsverket cirka 37 000 sådana platser tillgängliga, vilket har inneburit svårigheter att tillgodose det behov som uppkommit (Migrationsverket, 2013). Den genomsnittliga tiden från beviljat uppehållstillstånd till bosättning har samtidigt ökat från 112 dagar år 2012 till 229 dagar år 2015. En relaterad utmaning gällande bostäder är att många av de asylsökande som själva ordnar bostad gör det i kommuner som redan har ett högt mottagande samtidigt som andra kommuner tar emot betydligt färre – vilket resulterar i en ojämn fördelning av mottagandet i landet (Migrationsverket,

2013).

Mot bakgrund av att den genomsnittliga tiden för både handläggning av asylansökan och kommunplacering har ökat finns det därför ett växande behov av att genomföra integrationsinsatser redan på asylprövningsstadiet (Migrationsverket, 2013). En av de största utmaningar för Sverige är enligt Migrationsverket att motverka att nyanlända hamnar i utanförskap, särskilt under de första åren i landet. Sverige tillhör ett av de länder i Europa som har högst sysselsättning och deltagande i arbetskraften bland befolkningen som helhet, men situationen är mer utmanande gällande individer med flyktingbakgrund. Enligt statistik från 2012 som presenterades i underlaget för Sveriges nationella program för asyl och migrationsfonden var sysselsättningen bland befolkningen i arbetsför ålder med mellan två och fyra års uppehållstillstånd i Sverige 23.9 procent för kvinnor och 42.6 procent för män – vilket kan jämföras med 77 procent för kvinnor och 82 procent för män i befolkningen som helhet (Migrationsverket, 2013). På samma sätt finns det ett glapp gäl-

lande studieresultat, andelen med eftergymnasial utbildning vars arbete motsvarar deras utbildning, andelen med behov av långvarigt försörjningsstöd, andelen som får behörighet till gymnasiet och risken för psykisk ohälsa. Sverige har därför ett viktigt arbete framför sig gällande både kortsiktigt asylmottagande och långsiktig integration. Gällande asylmottagandet måste handläggningstiderna minska och tillgängligheten på kortsiktigt boende öka, samtidigt som arbetet med integration bör ta vid så snart som möjligt efter ankomst. Gällande långsiktig integration behövs mer insatser för att öka arbetskraftsdeltagande och sysselsättningsnivåer samt satsningar på utbildningsinsatser för att stärka kopplingen till arbetsmarknaden och underlätta inträdet i arbetslivet.

MIPEX policyrekommendationer år 2014

MIPEX är ett projekt som delfinansieras av den Europeiska Unionen i syfte att ta fram jämförbara analyser och policyrekommendationer gällande medlemsstaternas arbete med mottagande och integration. Projektet analyserar även ett antal länder utanför unionen, så som Japan, Kanada USA och Turkiet. Utvärderingarna grundar sig på 167 indikatorer inom 8 policyområden baserat på data från Eurostat och resulterar i ett antal konkreta utvecklingsförslag för varje land (MIPEX, 2016).

Sverige rankades år 2014 högst av samtliga utvärderade länder, och den relativt stora mobiliteten på arbetsmarknaden, den höga graden av familjeåterförening samt ambitiösa strategier för anti-diskriminering lyfts fram som viktiga framgångsfaktorer (MIPEX, 2016). När det gäller de positiva aspekterna av det svenska systemet lyfter rapporten fram ett flertal saker. Sverige är ett land som enligt rapporten i större utsträckning än många andra länder har en tydligt evidensbaserad och ambitiös integrationsstrategi, där man aktivt arbetar för att inkludera marginaliserade grupper ur ett ekonomiskt, socialt och demokratiskt perspektiv. Man lyfter bland annat fram att nyanlända omedelbart ges tillgång till arbetsmarknaden, inklusive arbetsförmedling och sociala skyddsnet, utan några speciella krav på arbetstillstånd för nyanlända - samtidigt som arbetsmarknadspolitiska program utvärderas och anpassas mer kontinuerligt än många andra länder. Migranter med en bakgrund utanför EU deltar dessutom i större grad i utbildnings- och arbetsträningsprogram, vilket underlättar introduktionen på arbetsmarknaden (MIPEX, 2016). Några orsaker till detta anses bland annat vara Sveriges relativt generösa studiestödssystem, som gör

det enkelt för individer med små ekonomiska marginaler att vidareutbilda sig, och den universella barnomsorgen som gör det enklare att kombinera arbete, familjeliv och studier. Nyanlända har även möjlighet att få subventionerade anställningar och yrkesintroduktioner, vilket dels underlättar att matcha arbetskostnader och produktivitetsnivåer, dels att minska den osäkerhet som arbetsgivare kan uppleva inför exempelvis svårvaliderade utbildningar från andra länder. En annan faktor som enligt rapporten också är viktig för integrationen är möjligheten till återförening. Nyanlända som har möjlighet att återförenas med sina anhöriga tenderar i högre grad att stanna kvar i landet, vilket minskar sekundärmigrationen och ökar incitamenten att exempelvis lära sig ett nytt språk och försöka ta sig in på arbetsmarknaden. Gällande utbildningssystemet för yngre nyanlända nämns även att Sverige ger större möjligheter för individualiserad bedömning vid ankomst för att anpassa utbildningsnivån efter den nyanländas färdigheter än i många andra länder. Vidare ges nyanlända större möjligheter till extra stöd under utbildningens gång, med exempelvis hemspråksundervisning. Gällande hälsofrågor noterar undersökningen att Sverige tillsammans med Frankrike och Nederländerna går längst gällande att göra vården tillgänglig för nyanlända på samma villkor som övriga medborgare, samt att flera praktiska hinder som nyanlända kan uppleva i flera län bemöts med bland annat hemsidor på olika språk och relevanta vidareutbildningar för vårdpersonalen (MIPEX, 2016).

Gällande de integrationspolitiska utmaningar som Sverige står inför och de policyrekommendationer som MIPEX lyfter fram i sin utvärdering handlar det främst att man bör expandera tillgängligheten och effektiviteten i flera av de system som redan finns på plats men som inte nyttjas eller presterar tillräckligt väl (MIPEX, 2016). Ett exempel är att valideringen av utländska utbildningar och kvalifikationer tenderar att ta för lång tid, vilket dels gör att kvalificerad arbetskraft riskerar att ställas utanför arbetsmarknaden, dels att vissa nyanlända riskerar att få fel typ av stöd. Ett annat är att undervisningen i svenska inte nyttjas i tillräcklig utsträckning och att resultaten inte alltid är tillfredställande, vilket är en utmaning då många arbeten på den svenska arbetsmarknaden ställer relativt höga krav på språkkunskaper. En tredje rekommendation som nämns är att fler nyanlända måste få bättre tillgång till hälso- och sjukvård, särskilt människor i behov av individualiserad behandling av psykologiska trauman. Slutligen nämns att arbetsmarknadspolitiska integrationsprogram i högre grad måste kunna individualiseras gentemot nyanländas specifika behov gällande utbildning och hälsa.

Det Gemensamma Europeiska Asylsystemet

Framväxten av ett gemensamt asylsystem

Det gemensamma europeiska migrationssystemet kan sägas ha sin början under mitten av 1980-talet (European Commission, 2015), först år 1985 då *Schengenöverenskommelsen* antogs och gradvis började att implementera den inre fria rörligheten, samt år 1986 då den *Europeiska Enhetsakten* upprättades; och därmed blåste nytt liv i den europeiska integrationsprocessen med några av de största fördragsändringarna sedan *Romfördraget* år 1957 (Silvia, 2016). Det övergripande syftet med enhetsakten var att påskynda genomförandet av den inre marknaden genom utökade befogenheter för samarbetet och införandet av ett mer effektivt beslutsfattande med kvalificerade majoriteter istället för enhällighet. Förändringarna innebar ett viktigt första steg för att möjliggöra kommande reformer inom bland annat migrationsområdet. Efter enhetsakten följde upprättandet av *Maastrichtfördraget* år 1992, där samarbetet bland annat utökades till att även innefatta utrikes- och säkerhetspolitik samt rättsliga och inrikes frågor – det sistnämnda ingick i det som brukar kallas för den ”*tredje pelaren*” och innefattade tull- polis- asyl- och migrationsfrågor. Fem år efter Maastrichtfördraget antogs undertecknades *Amsterdamfördraget*, år 1997. Överenskommelsen innebar att frågor om asyl och migration flyttades från den tredje pelaren till den första pelaren om ”*de europeiska gemenskaperna*”, där beslut kunde ges mer överstatligt inflytande genom direktiv och förordningar. Amsterdamfördraget stakade även ut ett antal asylpolitiska miniminormer och bestämmelser, exempelvis gällande när en människa ska betraktas som flykting och när tillfälligt skydd ska erbjudas. Dessa beslut anses utgöra starten för den första versionen av det *Gemensamma Europeiska Migrationssystemet*. Därefter skedde en rad viktiga reformer och beslut under relativt kort tid (European Commission, 2015). År 2000 infördes *Eurodacförordningen*, vilket möjliggjorde registrering av information och fingeravtryck från asylsökande, och året därefter antogs *Direktivet för Tillfälligt Skydd*. År

2003 följde *Dublin-II-förordningen* med föreskrifter om vilket land som ansvarar för asylförfarande, samt *Direktivet om Mottagningsvillkor* vars syfte var att säkerställa en human behandling av nyanlända. År 2004 antogs *Kvalifikationsdirektivet* med regler kring vilka människor som kvalificerar sig för flyktingstatus och samma år inrättades även *Frontex* - unionens gränskontrollmyndighet vid samarbetets yttre gränser. År 2005 antogs *Asylförfarandedirektivet* med regler om en enhetlig utformning av asylprocessen mellan medlemsstaterna. Två år därefter inrättades *Integrationsfonden* för finansiering av integrationsåtgärder inom unionen och år 2008 antogs *Regelverket för Återvändande*. Därefter genomfördes under de följande åren flera revisioner av den existerande lagstiftningen, bland annat Kvalifikationsdirektivet år 2011 och Mottagningsdirektivet, *Dublin-III* (Dublinförordningen), Asylförfarandedirektivet samt Eurodacförordningen år 2013. Slutligen lanserades *Fonden för Asyl- Migration- och Integration* år 2014 (European Commission, 2015), för att finansiera integrationsåtgärder inom medlemsländerna.

En enhetlig asylprocess

Utvecklingen av det gemensamma europeiska asylsystemet (*Common European Asylum System, CEAS*) var en av Cecilia Malmströms viktigaste frågor under sin mandatperiod som kommissionär med ansvar för inrikes frågor 2010-2014. Systemets syfte är att utgöra en enhetlig och effektiv struktur för att säkerställa rättvisa, humana och snabba asylbeslut inom hela unionen. Tidigare erfarenheter pekade på flera stora skillnader i avseende på rättslig likabehandling mellan medlemsländerna, tillgänglighet av integrationsåtgärder, långa behandlingstider och oklarheter i lagstiftningen (European Commission, 2015). Den senaste utvecklingen av systemet har därför skett genom en reformering av tre direktiv och två förordningar, nämligen Asylförfarandedirektivet, Direktivet om Mottagningsvillkor, Kvalifikationsdirektivet, Dublinförordningen och Eurodacförordningen.

Det gemensamma asylsystemet är i teorin tänkt att fungera enligt följande process inom hela unionen vid en asylansökan, från första ankomst i mottagarlandet till avgjort asylärende (European Commission, 2015):

1. Varje asylsökande garanteras materiella mottagningsvillkor som bland annat inkvartering och mat (**Direktivet om mottagningsvillkor**).

2. Varje asylsökande registreras och lämnar fingeravtryck (**Eurodacförordningen**), vilket sedan används för att avgöra vilket land som har ansvar för personens asylansökan (**Dublinförordningen**).
3. Varje asylsökande intervjuas av en handläggare med hjälp av en tolk för att analysera huruvida kraven för beviljande av flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande är uppfyllda (**Kvalifikationsdirektivet & Asylföraradedirektivet**).
4. Om kraven uppfylls beviljas ett antal rättigheter så som uppehållstillstånd, tillträde till arbetsmarknaden och sjukvård (**Kvalifikationsdirektivet**). Om kraven inte uppfylls avslås asylansökningen med möjlighet till överklagan i domstol. Vid avslag i domstol kan sökanden återsändas till ursprungs- eller transitland.

Asylföraradedirektivet

En grundförutsättning för ett humant asylsystem är att människor som ansöker om internationellt skydd från våld och förföljelse ska få tillgång till rättvisa och effektiva asylförfaranden och skyddsåtgärder (European Commission, 2014). Asylföraradedirektivet innehåller därför regler om hur asylprocessen ska gå till i avseende på behandling och prövning av ansökan, möjligheter till överklagan och vad som händer vid eventuella avvikelser eller upprepade ansökningar. Förbättringar mot tidigare lagstiftning är bland annat tydligare regler, en maxgräns för hur lång tid en asylprocess får ta (6 månader), stödsatser till asylsökande som på grund av exempelvis ålder, funktionsnedsättning eller traumatiska upplevelser behöver hjälp med sin ansökan och bättre möjligheter för medlemsländer att hantera ogrundade ansökningar.

Dublinförordningen

Syftet med Dublinförordningen är att avgöra vilket land som ska behandla en asylansökning (European Commission, 2014). Grundprincipen är att ansvaret i första hand alltid ligger hos det medlemsland som har spelat störst roll vid sökandens inresa eller uppehälle inom unionen – i praktiken det land där den asylsökande först anländer eller ansöker om asyl. Vidare faktorer som kan beaktas är familjehänsyn, huruvida personen nyligen haft visum eller uppehållstillstånd samt om personen har tagit sig till EU med eller utan tillstånd. Den reformerade förordningen inkluderar bland ökad rättslig klarhet om förfaranden mellan medlemsländer, skyldigheter att erbjuda kostnadsfritt rättsligt

bistånd och ett system för tidig varning och beredskap vid funktionsproblem hos nationella asylsystem.

Direktivet om mottagningsvillkor

Direktivet om mottagningsvillkor inrättades som en följd av att vissa medlemsländer tidigare inte erbjöd tillräckliga materiella standarder vid mottagande av asylsökande under deras ansökningsprocess (European Commission, 2014). Direktivet syftar därför till att dels harmonisera mottagningsvillkoren mellan medlemsstaterna, dels garantera att asylsökares grundläggande rättigheter värnas. Bland annat regleras villkor för kommunikation med jurister, NGOs och familjemedlemmar, standarder vid mottagningscenter, rättslig assistans och psykologiskt stöd samt regler kring internering av asylsökande med ett speciellt fokus på att förebygga godtycklig internering av minderåriga. Slutligen introducerar direktivet ett första steg för medelfristig integration genom kravet att varje asylsökande måste ges möjlighet till sysselsättning inom en period om nio månader.

Kvalifikationsdirektivet

Innan en tredjelandsmedborgare eller statslösa asylsökande kan ges asyl inom unionen måste denne uppfylla kvalifikationerna för flyktingstatus eller i behov av subsidiärt skydd (European Commission, 2014). *Kvalifikationsdirektivet* specificerar förutsättningarna för att ge internationellt skydd. Syftet är att tydliggöra en miniminivå för när en medlemsstat ska godkänna en asylansökan och därmed till större grad säkra att länder inte skiljer sig i sina bedömningar och att människor i behov av skydd erbjuds det.

Eurodacförordningen

Eurodacförordningen etablerar en gemensam databas inom unionen för fingeravtryck hos asylsökande (European Commission, 2014). När någon ansöker om asyl lagras deras fingeravtryck centralt oavsett vart de inledningsvis har befunnit sig. Detta underlättar översikt och kontroll av sekundär migration inom unionen och möjliggör förenklingar i avseende på vilket land som bär ansvar för första mottagande och fortsatt asylprocess.

Den Europeiska Migrationspolitiken 2014-2020

En Europeisk Agenda för Migration

Under mitten av 2015 lanserade Kommissionen en ny strategi för migration: *A European Agenda on Migration*. Strategin stakar ut de åtgärder som enligt kommissionen måste genomföras för att skapa ett effektivt och konsekvent migrationssystem som klarar av att omvandla kortsiktiga utmaningar till långsiktiga nyttor. Strategins målsättningar finns uppdelade i sex kortsiktiga prioriteringar för att hantera de akuta problem som uppkom under 2015 och fyra långsiktiga prioriteringar för att på ett strukturellt plan öka mottagningskapaciteten och effektiviteten inom det europeiska migrationssystemet. Samtliga prioriteringar inkluderar en rad förslag som måste behandlas och godkännas av både parlamentet och rådet, vilket innebär att det legislativa arbetet mellan de europeiska institutionerna har varit mycket intensivt under hösten 2015 och våren 2016.

Kortsiktiga prioriteringar – akuta åtgärder efter 2015

Mot bakgrund av den stora migrationsökning som skedde under 2015 lanserade kommissionen som en del av den europeiska agendan för migration ett antal kortsiktiga prioriteringar, så kallade ”*immediate actions*” för att hantera de många akuta behov som finns, främst i länder med gräns mot Medelhavet (European Commission, 2015). Följande kortsiktiga prioriteringar presenterades i mitten av maj 2015:

1. Rädda liv på havet

Kommissionen föreslog i sin första kortsiktiga prioritering att tredubbla budgeten för Frontex sjöbevakningsoperationer *Triton* och *Poseidon* i syfte att öka deras kapacitet och geografiska omfattning (European Commission, 2015). Parallellt med denna finansiering ombads medlemsstaterna att därutöver bidra med ytterligare resurser i form av fartyg och flygplan för att under-

lätta sök- och räddningsoperationerna, främst på Medelhavet kring de italienska och grekiska kusterna. Finansieringen mobiliserades främst genom att överföra överblivna medel från 2014 till 2015 och förslaget antogs i slutet av maj 2015.

2. Bekämpa smugglarnätverk

I syfte att bekämpa de kriminella nätverk som utnyttjar migranternas utsatthet presenterade kommissionen en gemensam säkerhets- och försvarsstrategi (CSDP) för att systematiskt identifiera, överta och slutligen förstöra farkoster som används av smugglare (European Commission, 2015). Därutöver planerade kommissionen att stärka Europols gemensamma maritima informationsoperationer (JOT MARE) för att bättre kunna identifiera och gripa smugglare. Slutligen föreslogs ökade resurser för Europols arbete med att identifiera illegalt innehåll på internet som avser är att marknadsföra illegala operationer för migranter och flyktingar. I mitten av maj 2015 kunde implementeringen av CSDP-strategin inledas och i slutet av september tillfördes de föreslagna resurstillskotten till Europol.

3. Omfördelning av mottagningsansvar inom unionen

Som en följd av att flera nationella mottagningssystem, särskilt i Grekland och Italien, hade svårt att hantera migrationsnivåerna under 2015 lanserade kommissionen ett initiativ för omflyttning av nyanlända inom unionen från dessa länder med syftet att fördela ansvaret för det kortsiktiga mottagandet till fler medlemsstater (European Commission, 2015). Initiativet mötte ett stort motstånd från vissa länder och efter att förslaget antogs i två steg under maj och september under 2015 har implementeringen gått mycket trögt. Beslutet innebär en målsättning att omflytta 160 000 asylsökande, men i maj 2016 hade knappt 6000 människor kunnat flyttas.

4. Omflyttning av flyktingar utanför unionen

Utöver re-allokeringen av nyanlända i föregående punkt föreslog kommissionen att utöka hjälpen och mottagandet till flyktingar som befinner sig i behov av internationellt beskydd, genom att finansiera 20 000 mottagningsplatser i Grekland (European Commission, 2015). Finansieringen kanaliseras genom UNHCR som kommer att delta i koordinationen av implementeringen och beslutet togs i december 2015.

5. Utöka samarbetet med tredjeländer för att motverka orsakerna till migrationen

I syfte att motverka de underliggande orsakerna till de stora migrationsnivåerna föreslog kommissionen att samarbetet med tredjeländer utökas. Bland annat väntades regionala utvecklingsprogram implementeras och utökas i Nordafrika, ett så kallat ”*multi-purpose centre*” sätts upp i Niger för att öka medvetenheten om utsikterna vid en eventuell färd norrut mot Medelhavet bland potentiella migranter och underlätta återvändande, samt därutöver erbjuda mer humanitär hjälp till Libyen och Syrien (European Commission, 2015). I kommissionens senaste uppdatering som publicerades i början av 2016 nämns bland annat att man har beslutat om finansiering till utvecklingsstöd till regionerna i Nordafrika, men att arbetet med stöd till Syrien och upprättandet av centret i Niger fortfarande pågår.

6. Stödja länder vid unionens yttre gränser

För att underlätta situationen för länder så som Grekland och Italien, som i möter stora svårigheter vid sina yttre gränser, föreslog kommissionen att upprätta så kallade ”*hotspots*” där man koncentrerar extra resurser för identifiering och registrering av nyanlända migranter (European Commission, 2015). Därutöver lades ett förslag fram om ytterligare medel i nödhjälpsfinansiering för att utöka effektiviteten och kapaciteten i mottagningssystemet. Förslagen antogs i mitten av 2015 och implementeringen av hotspots i Italien och Grekland inleddes under hösten samma år.

Långsiktiga prioriteringar – strukturella reformbehov

Krisen på Medelhavet och efterverkningarna inom de europeiska mottagningssystemen visade en rad strukturella brister och begränsningar inom den europeiska migrationspolitiken samt dess tillgängliga verktyg. Kommissionen har därför under kommissionens president *Jean-Claude Junckers* ledning stackat ut fyra långsiktiga prioriteringar med djupgående åtgärder av en mer strukturell art (European Commission, 2015).

1. Minska incitamenten för irreguljär migration

Orsakerna bakom en stor del av den irreguljära migrationen kan oftast sammanfattas med ord som krig, fattigdom, förföljelse eller klimatförändringar. Mot denna bakgrund inledde kommissionen en rad initiativ för att motverka

grundorsakerna till att människor tvingas lämna sina hemländer (European Commission, 2015). Man föreslog bland annat att öka finansieringen av utvecklingssamarbeten med tredjeländer, öka rollen för migrationsfrågor för EU-delegationerna i nyckelländer så som Turkiet, ta fram en handlingsplan mot människosmuggling, stärka Frontex rättsliga förutsättningar att ta en större roll att verka för återvändande och anta en starkare handlingsplan för att få länder utanför EU att uppfylla sina skyldigheter att ta emot återvändande medborgare som inte har erhållit uppehållstillstånd (European Commission, 2015). Mot bakgrund av detta lanserades Syrienfonden under 2015, vilken finansierar insatser för flyktingar i Syrien, Libanon, Turkiet, Jordanien och Irak. Därutöver mobiliserades även finansiering för utsatta länder i Afrika under slutet av 2015, med ett stort fokus på utbildning och arbetsmarknadsåtgärder. I december 2015 presenterade kommissionen även ett legislativt förslag om att inrätta en europeisk gräns- och kustbevakning som en utveckling av Frontex, med större befogenheter. Förslaget kommer att börja behandlas under 2016 av parlamentet och rådet.

2. Rädda liv och säkra unionens yttre gränser

Mot bakgrund av de händelserna som utspelade sig på Medelhavet under 2015 lanserade kommissionen även en rad initiativ för att stärka de yttre gränserna och motverka att fler liv går till spillo när människor försöker resa till Europa (European Commission, 2015). Nyckelåtgärder innefattade även inom denna prioritering att stärka Frontex roll och kapacitet vid de yttre gränserna, ta fram en gemensam standard inom unionen för gränshantering, stärka den europeiska koordinationen kring kustbevakningsinsatser, stärka den institutionella kapaciteten hos tredjeländer att administrera sina yttre gränser och slutligen att presentera ett reviderat förslag kring initiativet ”smarta gränser”, som syftar till att öka effektiviteten vid gränsövergångar (European Commission, 2015). I början av april 2016 presenterade kommissionen en kommunikation till parlamentet och rådet för att initiera diskussionen kring kommande lagförslag om ”smarta gränser”. Dokumentet innehåller skrivningar om bland annat behovet av nya informationssystem inom mottagningssystemet, visumregler och polisiära befogenheter för Europol.

3. Stärka den gemensamma asylstrategin

En förutsättning för ett effektivt och rättvist asylsystem är att varje människa som ansöker om asyl i Europa ges möjlighet till skyndsamt och objektiv asylprocess. I nuläget är det europeiska asylsystemet uppdelat i termer av hur mottagning sker och fördelningen av ansökande är därutöver ojämn mellan medlemsstaterna (European Commission, 2015). Den praktiska konsekvensen är att vissa länder måste ta ett betydligt större ansvar, vilket i slutändan drabbar asylsökande genom bland annat långa handläggningstider och bristande möjligheter tillgodose nyanländas rättsliga och materiella rättigheter. Mot denna bakgrund avsåg kommissionen att lansera förslag om ett nytt system för övervakning och utvärdering av det gemensamma asylsystemet, med rekommendationer för att förbättra asylprocedurer och mottagningsstandarder i medlemsländerna och riktlinjer. Vidare ville man stärka ”*safe country of origin provisions*”, det vill säga ”säkra länder” för att påskynda hanteringen av asylansökningar från länder som anses vara säkra samtidigt som man introducerar åtgärder för att effektivisera en systematisk identifiering och tagning av fingeravtryck (European Commission, 2015). Slutligen avsåg man att utvärdera Dublinförordningen under 2016 i syfte att eventuellt initiera en revidering av reglerna kring hur ansvaret för en individs asylansökningsprocess mellan medlemsländerna ser ut. I början av september 2015 lade kommissionen därför fram ett förslag på förordning om en europeisk lista med säkra länder och i maj 2016 presenterade kommissionen också två ytterligare legislativa propositioner; det ena med förslag om en reformerad Dublinförordning och det andra med förslag om en ny Eurodacförordning. Förslagen kommer under 2016 och framåt att behandlas av både rådet och parlamentet.

4. Utveckla en ny strategi för legal migration

Den europeiska arbetsmarknaden beräknas i framtiden bli allt mer beroende av högutbildad arbetskraft och redan idag råder det på flera håll brist på kvalificerad personal inom yrkeskategorier så som sjukvårdspersonal och ingenjörer (European Commission, 2015). Kommissionen arbetar därför för att förbättra möjligheterna för högutbildade tredjelandsmedborgare att komma till Europa för att arbeta. Ett sådant initiativ är det så kallade blåkortsdirektivet, vilket är tänkt att fungera som en motsvarighet till det amerikanska grönkortet, men som på grund av en trög start nu planeras att revideras. Ett annat initiativ är en modernisering av visumsystemet och införandet av en ny typ av visum för att förenkla korttidsarbete och turism, samt minska antalet länder med vi-

sumkrav. Ett tredje initiativ är att öka finansieringsmöjligheterna för investeringar vars syfte är att förbättra integrationen i medlemsstaterna, särskilt för språkträning och arbetsmarknadsintegrering.

Finansieringsverktyg 2014-2020

Den Europeiska Unionen har ett flertal verktyg för att på ett konkret sätt ha möjlighet att påverka migrationspolitiken, asylmottagandet och integrationsprocesserna inom medlemsstaterna. De viktigaste finansieringsinstrumenten är den Europeiska Socialfonden (ESF), Asyl- och Migrationsfonden (AMIF) och Fonden för europeiskt bistånd till de sämst ställda (FEAD). Nedan följer en kort beskrivning av respektive fond följt av ett antal konkreta exempel på beviljade projekt i Sverige under den nuvarande programperioden.

Den Europeiska Socialfonden (ESF)

Den Europeiska Socialfonden (ESF) är ett av unionens viktigaste verktyg för att öka sysselsättningen i Europa, med en budget motsvarande ungefär tio procent av unionens totala medel – kring tio miljarder euro på årsbasis. Socialfonden ingår inom EU:s strukturfonder, där det övergripande syftet är att dels stärka den ekonomiska utvecklingen i medlemsstaterna, dels öka den sociala och ekonomiska sammanhållningen (Länsstyrelsen Västernorrland, 2014). Socialfonden ska verka för att minska skillnader i välbefinnande och levnadsstandard mellan de europeiska regionerna. Fonden riktar finansieringen mot aktörer på nationell, regional och lokal nivå som genomför projekt ämnade att skapa sysselsättning, stärka näringslivet, öka kompetensen inom arbetskraften eller förbättra integrationen (ESF-rådet, 2014). Hur finansieringen ur fonden ska allokeras styrs av ett nationellt socialfondsprogram, där specifika målsättningar för insatserna inom varje land stakas ut. I syfte att öka den lokala förankringen finns därutöver åtta regionala strukturfondspartnerskap, där förtroendevalda representanter för kommuner och landsting tillsammans med företrädare för arbetsmarknadens parter, länsstyrelser och intresseorganisationer ingår. Strukturfondspartnerskapets uppgift är att besluta om hur den regionala planen ska användas för strukturfondsmedlen, grundat på analyser av behov,

problem och möjligheter som finns i respektive region. Partnerskapet prioriterar dessutom mellan de olika projektansökningar som har inkommit och godkänts av ESF-rådet (ESF-rådet, 2014). Dessa prioriteringar är sedan bindande för ESF-rådet.

Regional handlingsplan 2014-2020

Den regionala handlingsplanen för Socialfonden i Mellersta Norrland (inkluderar Jämtland och Västernorrland) utgår från de specifika regionala förutsättningar och är som tidigare nämnt det formellt styrande dokument som ligger till grund för genomförandet av fondens finansiering i regionen. Planen är bland annat framtagen av regionala tillväxtsamordnare i samarbete med berörda myndigheter, arbetsmarknadens parter och ideella organisationer under ledning av det svenska ESF-rådet.

Prioriterade programområden för Mellersta Norrland

Prioriteringarna för Mellersta Norrland är strukturerade utifrån sex investeringsprioriteringar fördelade över följande tre programområden: ”kompetensförsörjning”, ”öka övergång till arbete” och ”sysselsättning” (ESF-rådet, 2014). Inom respektive programområde och investeringsprioritering finns det möjliga kopplingar till mottagande och integration för projekt som vill söka finansiering inom dessa områden. Inom programområdet kompetensförsörjning ingår exempelvis investeringsprioriteringarna ”höjd kunskap hos arbetskraften” och ”övergång utbildning-arbetsliv”, där det förstnämnda bland annat inkluderar att främja utbildningsvägar genom yrkesvägledning och validering av förvärvad kompetens och det sistnämnda bland annat syftar till att främja introduktionen till arbetslivet genom lärlingssystem, mentor- och traineeprogram (ESF-rådet, 2014). Inom programområdet ”öka övergång till arbete” ingår investeringsprioriteringarna ”sysselsättning arbets sökande”, ”integration av unga” och ”aktiv inkludering för anställbarhet”. Det förstnämnda riktar sig bland annat mot nyanlända invandrare och har som målsättning att angripa långtidsarbetslöshet hos människor som står långt ifrån arbetsmarknaden, genom olika sysselsättningsinitiativ. Den andra investeringsprioriteringen riktar sig på liknande sätt mot ungdomar som står långt ifrån arbetsmarknaden, särskilt de som tillhör marginaliserade grupper, och målsättningen är att underlätta etableringen på arbetsmarknaden. Den sista investeringsprioriteringen

riktar sig även den mot grupper långt ifrån arbetsmarknaden, exempelvis nyanlända invandrare, och har som syfte att bland annat stärka deras ställning på arbetsmarknaden och bredda arbetsgivares syn på möjliga personer att anställa. Slutligen ingår investeringsprioriteringen ”integration av ungdomar” i det tredje programområdet: ”sysselsättning”. Målgruppen för detta programområde är ungdomar, särskilt de som inte arbetar eller studerar samt de från marginaliserade grupper. Syftet är att ge deltagarna erfarenhet av utbildning, praktik eller arbete och att stärka deras tilltro till sina egna förmågor. Sammanfattningsvis framgår det tydligt att samtliga programområden för Mellersta Norrland innehåller flera skrivningar som tydligt kopplar finansiering till integrationsåtgärder för nyanlända invandrare och därmed möjliggör för projekt att söka finansiering inom dessa områden – särskilt för insatser riktade mot yngre människor och deras koppling till arbetsmarknaden (Länsstyrelsen Västernorrland, 2014).

Exempel på beviljade projekt inom ESF

Integration Jämtland-Härjedalen

Projektet *Integration Jämtland Härjedalen* syftar till att förbättra möjligheterna för nyanlända män och kvinnor inom åldersspannet 25-64 år att etablera sig på arbetsmarknaden eller påbörja studier. Projektägare är Region Jämtland Härjedalen och det beviljade stödet från ESF uppgår kring cirka 16 miljoner kronor inom fondens programområde för kompetensförsörjning. Arbetet är strukturerat som ett regionalt projekt där samverkan sker mellan kommunerna, arbetsförmedlingen samt organisationer från civilsamhället. Fokus ligger på att förbättra matchningen på arbetsmarknaden, med kartläggning av nyanländas kompetens, kompetenshöjande insatser och handledarstöd till arbetsgivare.

Kompetensutveckling Wången

Projektet *Kompetensutveckling Wången* har som målsättning att genom öppenhet och större kunskap kring bemötande, konflikter och jämställdhet stärka enskilda individer inom hästsporten och locka fler personer med utomnordisk bakgrund till verksamheten. Projektet har finansierats med 1.5 miljoner kronor och ägs av *Wången AB*; ett nationellt utbildnings- och utvecklingscentrum för hästnäringen med internationell forskning där över 200 ungdomar varje år utbildas till en framtid med hästar.

Kongero

Projektet *Kongero* finansieras inom programområdet för att öka övergångarna till arbete och har under perioden erhållit cirka 5 miljoner från ESF. Projektet ägs av Krokoms kommun och syftar till att öka anställningsbarheten bland utlandsfödda, funktionshindrade, långtidsarbetslösa och långtidssjukskrivna – grupper som ofta har relativt svårt att etablera sig på arbetsmarknader. Rent konkret genomförs en förstudie där man kartlägger vilka behov arbetsgivarna har och vilka eventuella hinder de upplever i samband med att anställa personer ur målgruppen. Målsättningen är att stödja arbetsgivare som har en vilja att anställa personer ur dessa grupper och genom ett väl uppbyggt kontaktnät mellan kommun, arbetsförmedling och arbetsgivare underlätta matchningen mellan arbetsgivare och arbetssökande.

Asylum, Migration and Integration Fund (AMIF)

Asyl- Migrations och Integrationsfonden är en sammanslagning av de tre tidigare europeiska fonderna: Europeiska Flyktingfonden, Europeiska Integrationsfonden och den Europeiska Återvändandefonden. Fondens övergripande syfte är stödja medlemsländerna att genomföra den för unionen gemensamma asyl- och migrationspolitiken och därmed säkerställa en långsiktigt hållbar strategi som både värnar rätten till asyl och samtidigt möjliggör rörlighet inom ramen för en reglerad invandring (Migrationsverket, 2013).

Nationell handlingsplan och prioriteringar 2014-2020

I Sverige hanteras fonden av Migrationsverket och fondens funktionssätt regleras genom ett nationellt handlingsprogram. I Sverige används fonden för att säkerställa en långsiktigt hållbar migrationspolitik inom landet (Migrationsverket, 2013). Den svenska strategin avser i första hand att värna asylrätten, men även att underlätta rörlighet över gränserna, främja en behovsstyrd arbetskraftsinvandring och ta hänsyn till migrationens utvecklingseffekter. Vidare är en delmålsättning att stärka det europeiska asylsystemet och fördjupa det samarbete som är under utveckling både på europeisk och internationell nivå. De prioriteringar som finansieras genom fonden förväntas bidra

till att förbättra hela migrationsprocessen, med avstamp i asylansökan fram till bosättning och fortsatt integration av nyanlända inom det svenska samhället och framförallt på den svenska arbetsmarknaden. Mot bakgrund av den senaste tidens höga nivåer, både i termer av asylsökande, anhöriginvandring och andra lagliga former av migration, finns det stora behov av fler satsningar och en ständig utveckling av använda integrationsinsatser.

De svenska målsättningarna är strukturerade utifrån specifika nationella behov och har resulterat i tre prioriteringar: asyl, integration och laglig migration och återvändande (Migrationsverket, 2013). Under nuvarande programperiod allokeras 42 procent av fondens medel för asylprioriteringen, 46 procent för integration och laglig migration och resterande 12 procent för återvändande. Fondens medel är tillgängligt att söka för både myndigheter, kommuner, landsting, frivilligorganisationer, den idéburna sektorn, företag, utbildnings- och forskningsinstitut samt arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer. Möjligheter att söka ur fonden annonseras i flera ansökningsomgångar, så kallade *utlysningar*, och det är möjligt att beviljas medfinansiering upp till 75 procent. Nuvarande period sträcker sig mellan 2014 till 2020 och innefattar i Sverige cirka 100 miljoner kronor. Ur ett regionalt perspektiv tenderar fondens andra prioritering – integration och laglig migration – att vara mest relevant för eventuell finansiering. Prioriteringen stödjer projekt som bidrar till en effektiv integrering av nyanlända, exempelvis i termer av ökad sysselsättningsgrad, förbättrade studieresultat, förbättrad språkundervisning och minskade nivåer av utanförskap (Migrationsverket, 2013). Särskild uppmärksamhet riktas därutöver mot åtgärder som ökar jämställdheten genom att rikta sig mot kvinnliga nyanländas behov.

Exempel på beviljade projekt inom AMIF

Systematiserad kompetensförsörjning för nyanlända och arbetsgivare

Arbetsförmedlingen i Skåne har beviljats finansiering från AMIF under tre år och projektets syfte är att förbättra matchningen på arbetsmarknaden genom att öka anställningsbarheten hos nyanlända tredjelandsmedborgare. Målgruppen är människor som är inskrivna hos arbetsförmedlingen i Skåne och målsättningen är att dessa ska erhålla anställning eller yrkeskompetens motsvarande den som efterfrågas på den svenska arbetsmarknaden. Matchningen planeras att förbättras genom att arbetsgivare samverkar med arbetsförmedlare

för att få målgruppen i sysselsättning. Kompetens och rekryteringsbehov kommer att kartläggas och sedan motsvaras av praktikplatser, yrkeskompetensbedömningar och eventuellt anställningar.

Migrationsalgoritmer

Migrationsverket genomför ett AMIF-finansierat projekt med syftet att utveckla statistiska modeller som planeras underlätta arbetet genom att möjliggöra en större framförhållning i den operativa verksamheten. Projektet ska leverera tre olika analysmodeller, som bland annat ska kunna förutse antalet asylsökande ett antal månader i framtiden, optimera handläggningskapaciteten och analysera samt förutsäga flyttmönster hos nyanlända.

Identification Missing Project

Polismyndigheten har under nuvarande programperiod erhållit finansiering för att förbättra verksamheten kring återvändande. Målsättningen är att öka andelen utfärdade resehandlingar för att kunna verkställa av- och utvisningsbeslut samt förbättra samarbetet med myndigheter i tredjeland. Projektet riktar sig främst gentemot tredjelandsmedborgare som har lagakraftvunna beslut om av- eller utvisning och som därför ska verkställas.

Fonden för EU-bistånd till de sämst ställda (FEAD)

Fonden för europeiskt bistånd till de sämst ställda (Fund for European Aid to the Most Deprived) är en del av Europa 2020-strategin och syftar till att minska fattigdom och social utslagning. Budgeten för nuvarande programperiod uppgår till cirka 3,8 miljarder euro varav 7,9 miljoner är allokerade till Sverige. Programmet inriktar sig främst på personer som inte har möjlighet eller rättighet att få stöd av kommuner eller Migrationsverket och därför inte täcks av socialtjänstlagen. I praktiken handlar det ofta om EU- eller EES-medborgare som kommer till Sverige för en kortare tid. I Sverige har man valt att fokusera på insatser för social inkludering och det Svenska ESF-rådet har fått i uppdrag att lansera programmet, hantera finansieringsutlysningar och bereda ansökningar. Både organisationer från offentlig och ideell sektor kan söka medel från fonden, men enligt regelverket får finansieringen enbart användas inom landet.

Exempel på beviljade projekt inom FEAD

Make Sense

Projektet Make Sense drivs av Kommunalförbundet Västernorrland mellan 2015 och 2018 med finansiering från FEAD på cirka en miljon euro. Projektet syftar till att med social inkludering och egenmakt skapa bättre framtida förutsättningar för den grupp EU-medborgare som vistas tillfälligt i Norrland. Aktiviteterna sker i mötesplatser som skapas i projektets respektive kommuner tillsammans med civilsamhällets aktörer, samt via uppsökande verksamhet. Mötesplatserna ska ge samhälls- och hälsoorienterad information och erbjuda utbildningsinsatser inom bland annat familjeplanering och rättigheter i det egna hemlandet.

Bättre Hälsa

Projektet Bättre Hälsa drivs av Göteborgs Stad mellan 2015 och 2018 med en finansiering från FEAD på cirka en miljon euro. Projektets målgrupp är kvinnor som kommit till Sverige och som försörjer sig i gatumiljö och i förekommande fall även deras barn. Projektet ska erbjuda målgruppen hälsokontroller och en kurs om egenvård och sexuell hälsa strukturerad i enkönade grupper som bygger på en metod som är inspirerad av arbetsmetoden Hälsoskola som genomförts i ett tidigare socialfondsprojekt.

Digniti Omnia

Projektet Digniti Omnia är ett projekt som fokuserar på EU-medborgare som lever i utsatthet och har erhållit finansiering under perioden 2015 till 2018 på över en miljon euro. I projektet ingår Svenska kyrkan, dess samarbetsorganisationer, representanter för andra organisationer inom civila samhället samt det offentliga. Projektet kommer att fokusera på att stärka utsatta EU-medborgares egenmakt på fyra olika områden: samhälle, e-inkludering, hälsa och språk, där man inom varje område ska ta fram ett antal verktyg och metoder som kan användas i kontakten med enskilda individer. Projektet erbjuder därutöver olika former av utbildningar som genomförs av handledare, anställda eller volontärer, ofta i form av studiecirkel.

Slutord och utblick framåt

När unionens kommissionär för regionalpolitik, Corina Crețu, i ett tal under hösten 2015 beskrev sammanhållningspolitikens roll i integrationen av flyktingar konstaterade hon två saker. För det första att kommissionen avsåg att stödja medlemsländerna i deras arbete med mottagande och integration, men också att en stor del av de tillgängliga finansieringsverktygen och handlingsprogrammen utformades åren innan migrationskrisen och därför inte alltid har tillräcklig kapacitet eller rätt strategiskt fokus. De totala budgetallokeringarna riktade mot asylmottagande och integration är fortfarande förhållandevis små, i relation till unionens tillgängliga medel. AMIF har en budget på strax över tre miljarder euro för hela programperioden, FEAD strax under fyra. ESF har visserligen medel på över 80 miljarder, men knappt 20 av dessa riktas mot områden som inkluderar asylmottagande och integration. Det innebär att mindre än 30 miljarder finns tillgängliga över hela programperioden eller cirka fyra miljarder på årsbasis – vilket motsvarar strax under tre procent av unionens budget för 2016. Det är mot denna bakgrund tänkbart att nästa programperiod kommer att innebära ett större fokus på dessa frågor, och kommissionen har annonserat avsikten att redan inom nuvarande budget undersöka möjligheten att nyttja en större andel fondmedel för migrationsområdet.

De kommande månaderna väntas innehålla en rad viktiga händelser inom migrationsområdet, utöver de politiska förslag som redan förhandlas av rådet och parlamentet. I början av juni väntas kommissionen bland annat presentera ett nytt lagpaket för legal migration, en handlingsplan för integration av tredjelandsmedborgare och en kommunikation om de externa aspekterna av den europeiska migrationsagendan. I mitten av samma månad avser kommissionen därutöver att publicera den fjärde rapporten om omfördelning av flyktingar inom unionen samt en utvärdering av implementeringen av flyktingavtalet med Turkiet. I början av juli planeras ett andra reformpaket för det gemensamma asylsystemet att presenteras och i slutet av samma månad planeras

en orienteringsdebatt om halvtidsöversikten av unionens flerårsbudget. Slutligen väntas kommissionen att under hösten presentera sitt nya arbetsprogram för 2017. Den europeiska migrationspolitiken är med andra ord ett område inom vilket stora förändringar sker i nuläget, och det återstår ännu att se vart de politiska processerna kommer att landa. Så länge konflikterna i Syrien, Irak och Nordafrika pågår kommer behovet av att ta emot flyktingar att bestå, och unionen har därför ett viktigt arbete framför sig att så långt det är möjligt omvandla dessa utmaningar till nyttor och ge flyende människor en chans till ett bättre liv.

Referenser

- ESF-rådet. (2014). *Regional handlingsplan för Europeiska Socialfonden i Mellersta Norrland*. Stockholm: ESF-rådet.
- European Commission. (2014). *A Common European Asylum System*. Brussels: European Commission.
- European Commission. (2015). *20 years of migration policy*. Brussels: European Commission.
- European Commission. (2015). *A European Agenda on Migration*. Brussels: European Commission.
- European Commission. (2015). *Commission Recommendation on a European Resettlement Scheme*. Brussels: European Commission.
- European Commission. (2015). *Establishing a Crisis Reallocation Mechanism*. Brussels: European Commission.
- European Commission. (2015). *Proposal for a Regulation on the establishment of "Eurodac"*. Brussels: European Commission.
- European Commission. (2015). *Proposal for regulation on establishing the criteria and mechanism for determining the member state responsible for examining an application for international protection*. Brussels: European Commission.
- European Commission. (2015). *Regulation on the European Union Agency for Asylum*. Brussels: European Commission.
- European Commission. (2015). *Third report on relocation and resettlement*. Brussels: European Commission.
- European Commission. (2015). *Towards a reform of the common european asylum system and enhancing legal avenues to Europe*. Brussels: European Commission.
- Länsstyrelsen Västernorrland. (2014). *Socioekonomisk Analys Mellersta Norrland Europeiska Socialfonden 2014-2020*. Härnösand: Länsstyrelsen Västernorrland.
- Migrationsverket. (2013). *Nationellt Program AMIF*. Norrköping, Sverige: Migrationsverket.

- MIPEX. (den 30 maj 2016). *Migrant Integration Policy Index*. Hämtat från MIPEX: <http://www.mipex.eu/sweden>
- (2014). *Operativt program för social delaktighet för de personer som har det sämst ställt*. Stockholm: ESF-rådet.
- Silvia, R. (den 2016 februari 2016). *Michigan Journal of Internatinal Law*. Hämtat från The CEAS: Its history, content, and shortcomings: <http://www.mjilonline.org/the-common-european-asylum-system-its-history-content-and-shortcomings/>

